

**INFORMATIKOS IR RYŠIŲ DEPARTAMENTAS
PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS**

TVIRTINU

Direktorius

Evaldas Serbenta

**IŠVADA
DĖL KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS NUSTATYMO**

2019 m. spalio 28 d. Nr. 12R-1227

Vilnius

Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, vadovaudamasis Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170 „Dėl Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijų patvirtinimo“, atliko korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Departamentas) telekomunikacinių technologijų taikymo ir saugumo veiklos srityje – „Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo stebėsenos atlikimas (informacijos rinkimas, apdorojimas ir analizė, kuri būtina šio tinklo ir jo komponentų tvarkymui, saugos užtikrinimui ir reagavimui į aptiktus tinklo veiklos pažeidimus, trikdžius ir grėsmes)“.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą atliko departamento Valdymo organizavimo skyriaus vyriausioji specialistė Kristina Križianauskaitė, Informacijos saugos skyriaus patarėjas Valentinas Kraujalis, Telekomunikacijų administravimo skyriaus patarėjas Jonas Vaitkevičius ir tinklo analitikas Almantas Venckus.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas pradėtas 2019 m. rugpjūčio 26 d.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas baigtas 2019 m. rugsėjo 27 d.

Veiklos srityje korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas atliekamas pirmą kartą.

Analizuotas laikotarpis nuo 2018 m. III ketvirčio iki 2019 m. III ketvirčio.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo apimtis ir metodai

Tikslas.

Nustatyti veiklos srities „Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo stebėsenos atlikimas“ (toliau – VRTT stebėsenos atlikimas) reglamentuojančių teisės aktų spragas ir netikslumus, galinčius sudaryti prielaidas korupcijai atsirasti, pateikti pasiūlymus vertinimo metu nustatytoms teisės aktų spragoms ir netikslumams pašalinti.

Uždaviniai:

1. Nustatyti, ar pakankamai teisės aktuose reglamentuota veikla, nustatanti VRTT stebėsenos atlikimą.

2. Išanalizuoti ir nustatyti antikorpuciniu požiūriu ydingą praktiką atliekant VRTT stebėseną.

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai:

1. Teisės aktų ir dokumentų turinio analizė.
2. Interviu metodas (departamento darbuotojams pateikti klausimai).
3. Departamento dokumentų valdymo sistemoje prieinama informacija.

Atliekant korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą išnagrinėta:

1. Išvados dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo teisės aktai, dokumentai ir informacija.
2. Departamento dokumentų valdymo sistemoje esanti informacija, susijusi su analizuojama veiklos sritimi.
3. Per susitikimą su darbuotojais gauta informacija apie darbo praktiką analizuojamoje veiklos srityje.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo išvados padarytos remiantis nurodytų dokumentų analize.

Departamento veikla atliekant VRTT stebėseną.

Rengiant korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą, buvo pasirinktas Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 4 dalies 5 punkte nustatytas kriterijus (daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo). Ši kriterijų atitinka departamento Telekomunikacijų administravimo skyrius. Skyrius, vykdydamas veiklą aukščiau nurodytoje srityje, vadovaujasi Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymu, Lietuvos Respublikos kibernetinio saugumo įstatymu, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2006 m. spalio 13 d. įsakymu Nr. 1V-388 „Dėl Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo nuostatų ir Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo administravimo ir plėtros taisyklių patvirtinimo“, Departamento nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2002 m. rugsėjo 13 d. įsakymu Nr. 439 „Dėl Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatų patvirtinimo“, Telekomunikacijų administravimo skyriaus nuostatais, patvirtintais departamento direktoriaus 2016 m. birželio 7 d. įsakymu Nr. 5V-30 „Dėl Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos skyrių nuostatų tvirtinimo“.

Viena iš Departamento prioritetinių veiklos kryptių – administruoti Vidaus reikalų telekomunikacinį tinklą, apimančią visą Lietuvos Respublikos teritoriją, kurio teikiamomis paslaugomis (telefonija, duomenų perdavimu ir prieiga prie viešojo interneto) naudojasi vidaus reikalų įstaigos bei jų padaliniai (policijos, valstybės sienos apsaugos tarnybos, priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo, finansinių nusikaltimų tyrimų ir kt.).

Telekomunikacijų administravimo skyriaus vieni iš uždavinių yra užtikrinti vieningą VRTT tvarkymą ir plėtrą, Vidaus reikalų ministerijoje ir vidaus reikalų ministro valdymo srities įstaigose tvarkomų vietinių telekomunikacijų tinklų tvarkymą ir plėtrą, jų technologinį suderinamumą, tarpusavio sąveiką; užtikrinti VRTT ir juo perduodamos informacijos saugą.

Šie Telekomunikacijų administravimo skyriaus uždaviniai yra susiję su:

1. Sistemų infrastruktūros administravimo skyriaus uždaviniu – administruoti techninę ir sistemine programine įrangą, skirtą skyriaus uždaviniams įgyvendinti; atlikti administruojamos techninės ir programinės, telekomunikacijų infrastruktūros stebėseną ir vertinimą,

2. Informacinių technologijų paslaugų skyriaus uždaviniu – 24/7 darbo laiko režimu atlikti informacinių sistemų, kitų informacinių, taip pat telekomunikacinių išteklių stebėseną, užtikrinant

techninės, programinės ir telekomunikacinės įrangos gedimų, sutrikimų ar kitų incidentų (toliau – ITT incidentai) prevenciją, inicijuoti ITT incidentų šalinimą.

Telekomunikacijų administravimo skyrius stebi VRTT bei Vidaus reikalų ministerijos ir vidaus reikalų ministro valdymo srities įstaigų vietinių telekomunikacijų tinklų veiklą Departamento darbo valandomis ir šalina jų veiklos sutrikimus; administruoja VRTT saugos priemones; stebi VRTT perduodamus duomenų srautus, siekiant išsiaiškinti galimai kenkėjišką veiklą VRTT.

Departamento Telekomunikacijų administravimo skyriaus patarėjų, tinklo analitiko, tinklo administratorių, pareigybių aprašymuose detalizuotos ir aiškiai nustatytos atliekamos funkcijos, susijusios su VRTT stebėsenos atlikimu. Šie darbuotojai administruoja VRTT, planuoja ir diegia organizacines bei technines saugos priemones VRTT.

Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos informacijos saugos įvykių ir incidentų valdymo procedūros aprašas, patvirtintas Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2019 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. 5V-37 „Dėl Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos informacijos saugos valdymo sistemos procedūrų patvirtinimo“, reglamentuoja Departamento informacijos saugos įvykių ir incidentų valdymo tvarką, apimančią pranešimų apie informacijos saugos įvykius ir incidentus teikimą, informacijos saugos įvykių ir incidentų registravimą bei klasifikavimą, valdymą ir tyrimą.

VRTT saugą reglamentuoja Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2006 m. spalio 13 d. įsakymu Nr. 1V-388 „Dėl Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo nuostatų ir Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo administravimo ir plėtros taisyklių patvirtinimo“. Nuostatuose teigiama, kad VRTT sauga užtikrinama vadovaujantis „16.1. Lietuvos standartu LST ISO/IEC 17799:2005 „Informacijos technologija. Saugumo metodai. Informacijos saugumo valdymo praktikos kodeksas“ (tpt ISO / IEC 17799:2005); 16.2. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro patvirtintais VRTT saugos nuostatais“. Pažymėtina, kad 2010 m. Lietuvos standartizacijos departamento biuletenyje Nr. 9 nurodoma, kad minėtas Lietuvos standartas negalioja. *Kadangi VRTT sauga nėra išsamiai reglamentuota, todėl siūlytina parengti Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2006 m. spalio 13 d. įsakymu Nr. 1V-388 „Dėl Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo nuostatų ir Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo administravimo ir plėtros taisyklių patvirtinimo“, pakeitimo projektą – patikslinti Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo nuostatų skyrių, reglamentuojantį VRTT saugą. Taip pat pažymėtina, kad patys VRTT nuostatai neturi aiškaus teisinio pagrindo, teisės aktai neapibrėžia reikalavimų jų turiniui, aiškiai nenustato reikalavimų tinklų saugai. Šios aplinkybės gali turėti neigiamos įtakos šio siūlymo įgyvendinimui.*

Tyrimo metu nustatyta, kad VRTT naudojamos šios saugos priemonės (įrankiai): baigiama įdiegti saugumo informacijos ir įvykių valdymo sistema, veikia apsaugos nuo kenksmingų programų valdymo sistema, kompiuterių tinklo perimetro apsaugos sistema, pažeidžiamųjų valdymo sistema, privilegijuotų naudotojų valdymo sistema ir kt. Siekiant užtikrinti pakankamą technologinių išteklių, reikalingų Departamento veiklai vykdyti, kiekį ir kokybę, valdomi ir stebimi techninės ir programinės įrangos pajėgumai.

Prieiga prie duomenų kontroliuojama ugniasienėmis. Padaliniuose, kurie prie VRTT pajungti per nuomojamas linijas ar paslaugas, ryšys perduodamas per šifruotus duomenų kanalus, panaudojant šifravimo įrangą.

Pastebėtina, kad Departamento Duomenų centre nuolatos vykdomi pakeitimai (diegiami nauji fiziniai ir virtualūs serveriai, demontuojami seni serveriai, programinės įrangos kūrėjai tobulina informacines sistemas ar kuria naujas ir kt.), taip pat pasirašomos duomenų teikimo sutartys su kitomis įstaigomis. Telekomunikacijų administravimo skyriaus specialistai yra atsakingi už esamų ir naujų ugniasienės taisyklių sukūrimą siejant jas su minėtais darbais. Šiuo metu daugelis naujų taisyklių ugniasienėse yra kuriamos pagal tiesiogiai iš programinės įrangos kūrėjų, programuotojų, Sistemų infrastruktūros administravimo skyriaus specialistų ar kitų, susijusių institucijų, atsakingų darbuotojų gautą informaciją elektroniniu paštu. Tokia praktika yra ydinga, nes ugniasienės taisyklės nesusiejamos su vykdomais pakeitimais, sutarčių numeriais, jų trukmėmis ir nėra fiksuojamas Telekomunikacijų administravimo skyriaus specialisto darbas informacinių ir telekomunikacinių technologijų paslaugų valdymo posistemeje ar pavedimų ir projektų valdymo sistemoje. Galiausiai ugniasienėje susikaupia didelis kiekis taisyklių, kurių dalis galbūt jau nebėra reikalingos arba jų naudotojai jau nebeturi teisės jungtis (pvz. pasibaigusi sutartis). Taip pat toks taisyklių sukūrimo principas negarantuoja saugumo. Ugniasienės administruojantys specialistai neturi nustatytų konkrečių procedūrų, reglamentuojančių ugniasienės taisyklių kūrimą, keitimą ir naikinimą. *Todėl siekiant užtikrinti aiškumą ir saugumą, siūlytina parengti procedūrą, reglamentuojančią ugniasienės taisyklių kūrimą, keitimą ir naikinimą.*

Visi ryšių kanalai stebimi tinklo stebėsenos sistemos, kuri, esant sutrikimams arba didelei apkrovai, automatiškai praneša apie problemą kompiuterių tinklų administratoriui. Už techninių ir programinių pajėgumų valdymą atsakingi Sistemų infrastruktūros administravimo skyrius ir Telekomunikacijų administravimo skyrius.

Pažymėtina, kad Departamente naudojamos centralizuotai valdomos kenkėjiškos programinės įrangos aptikimo priemonės, kurios reguliariai atnaujinamos.

Stebėseną ir naudotojų veiksmų registravimą vykdomas šiais tikslais: užtikrinti atitiktį taikytiniams Departamento informacijos saugos bei kitiems teisės aktų reikalavimams; nustatyti ir užkirsti kelią neteisėtam Departamento informacinių išteklių naudojimui. Naudotojų veiksmų žurnalų duomenys yra naudojami tirti tiek informacijos saugos incidentus, tiek galimus piktnaudžiavimo atvejus.

Siekiant sumažinti neteisėtų ar netyčinių pakeitimų galimybę, aiškiai atskirtos pareigos ir numatytos atsakomybės ribos. Saugos įgaliotinis ir naudotojai negali atlikti administratoriaus funkcijų. Administratoriai atlieka jų pareigybių aprašymuose apibrėžtas funkcijas.

Informacijos saugos įvykiai ir incidentai registruojami, valdomi ir stebimi naudojantis informacinių ir telekomunikacinių technologijų paslaugų valdymo posisteme, kurią administruoja Departamento Informacinių technologijų paslaugų skyrius.

Pažymėtina, kad Departamente įdiegta informacijos saugos valdymo sistema (ISVS) atitinka ISO/IEC 27001:2013 ir LST EN ISO/IEC 27001:2017 standartų reikalavimus. Sertifikavimo sritis – informacinių ir telekomunikacinių technologijų paslaugų teikimas. Sertifikavimo audito metu buvo nustatyti trūkumai, susiję su analizuojama veiklos sritimi ir Telekomunikacijų administravimo skyriaus veikla, kylantys dėl nenustatytų veiklos procedūrų, nenustatytos atsakomybės, kontrolės trūkumo. Trūkumų šalinimo planas patvirtintas Departamento direktoriaus 2019 m. rugšėjo 23 d. įsakymu Nr. 5V-89 „Dėl Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos informacijos saugos valdymo sistemos sertifikavimo audito rekomendacijų įgyvendinimo plano patvirtinimo“.

Siekdamas užtikrinti Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo nepertraukiamą veikimą, nenutrūkstamą ryšį ir teikiamų paslaugų kokybę vidaus reikalų ministro valdymo srities

įstaigoms visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, Departamentas organizuoja techninės įrangos įsigijimo bei jos aptarnavimo viešuosius pirkimus, organizuoja įrangos išdėstymą ir sumontavimą šalies teritorijoje, vidaus reikalų ministro valdymo srities įstaigose. Įranga perkama su palaikymu, vėliau ją prižiūri administratoriai. Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės taisyklėse, patvirtintose Departamento direktoriaus 2014 m. vasario 21 d. įsakymu Nr. 5V-58 (2017 m. spalio 2 d. įsakymo Nr. 5V-54 redakcija), nustatyta, kad pirkimų iniciatorius rengia tarnybinį prašymą, kuriame nurodo pirkimo būtiną pagrindžiančią informaciją. Įrangos įsigijimo būtinumas ir tikslingumas derinamas su Telekomunikacijų administravimo skyriaus veiklą kuruojančiu Departamento direktoriaus pavaduotoju.

Išvada.

Išnagrinėjus Departamento veiklą atliekant VRTT stebėseną, darytina išvada, korupcijos pasireiškimo tikimybė yra valdoma ir prižiūrima. Korupcijos pasireiškimo tikimybę mažina tinkamai veikianti ir prižiūrima informacijos saugos valdymo sistema ir joje nustatytos procedūros, atitinkančios gerąją praktiką, įskaitant nepriklausomą auditą.

Pasiūlymai.

1.Parengti Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2006 m. spalio 13 d. įsakymu Nr. 1V-388 „Dėl Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo nuostatų ir Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo administravimo ir plėtros taisyklių patvirtinimo“, pakeitimo projektą – patikslinti Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo nuostatų skyrių, reglamentuojantį VRTT saugą. Projektą parengti ir pateikti derinti iki 2020 m. rugsėjo 30 d.

2.Parengti procedūrą, reglamentuojančią ugniasienės taisyklių kūrimą, keitimą ir naikinimą, ir pateikti derinti iki 2020 m. gruodžio 31 d.

Valdymo organizavimo skyriaus
vyriausioji specialistė

Kristina Križianauskaitė